

quissós, rocós, *La Rocosa, Rocosa, roquenc, roquís, roquer* adj, *colom roquer, oreneta roquera, peix roquer, roquerí, castell roquer, roquerol, roqueret, roqueretes, ròcol, rocolar, roquill, roquilla, rocóc, derrocar, desrocar, El Molinet Derrocat, cases derrocaes,* 5 *derrocador, derroc, derroca, enderrocar, enderrocamment, enderroc, enderroca, enderrocada, enderrocadís, enderrocador, +esderrocar, esderrocant, esterrocar, enderrossar, esderrossar, enterrossar, enderrossall, enterrossall, S'enterrossai, Enderrossai, Camp de l'Entorrossada, esderrossada, esdorrossades, enrocar, enrocar-se* 'enfilat-se', *enrocat, enrocada, Font de les Enrocades, enrocar-se 'empenyalar-se', cabra enrocada, enrocador, enrocament, desenrocar, desenrocada, desenrocament, desenroc, arrocar, arrocament, arrocador, arrocant,* 15 *arrocar, sota-roca, roca-coix, roca-coixa, +rocadent, roca-llis, rocamorella, rocamort, rocfoguer, Rocabrúna, Rocacorba, Rocafort, Rocamora, Rocamaura, Rocaespana, Rocallaura, Rocabertí, rotxa* (cf. supra), *anar a rotxe, de rotxe-coixo, anar de rotxo-cotxo, anar a rutxe, rutxella, rotxa* (n. 7).

Rocer, V. recés Rocí, V. rossí Rocmany, grafia arbitrària per *ruixmany* (RUIXAR) *Rocle, V. rogle* (RODA) *Rocó, V. racó Rocó* del colom, *V. parru-* 25 *par Rocóc, ròcol, rocolar, rocós, rocosa, V. roca*

RODA, del ll. RÖTA id. □ 1.ª doc: orígens (Llull, Jaume I).

«Si la *roda* del sol passava entegre per lo vidre entegre, pus noble perfecció --- hagra Déus posada en lo sol --- en quant lo sol no poria passar entegre per lo vidre --- ne l vidre no poria romanir entegre si n passava la *roda* del sol», Llull (*Gentil*, 193, on a la versió llatina havia posat «*rota solaris*»), amb el sentit, doncs, 35 de 'cercle o disc visible de l'astre'; «--- jutges d'infern --- per la dolçor del meu cant, havents pietat de mi, se preseren a plorar --- Ision desemparà la *roda* que solia menar, Tàntalus oblidà menjar e beure, los voltors menysprearen lo fetge ---», BMetge (*Somni* 40 III, NCI, 87.20, i V-ne un altre passatge infra a *rodar*). Muntaner parla de la *roda* de la fortuna fent una curiosa combinació amb *fortuna* en l'acc. de 'temporal': «lo moxerif reté-li lo castell, e la vila --- e lo Sr. Rei liurà-li una nau --- qui era venguda al port de 45 Maon --- e partiren-se del port en tal punt que la nau aquella acollí fortuna e rompé en Barbaria, que anc no n'escapà persona; e axí --- que la *roda de fortuna* veus con girà en un colp contra lo moxerif e son linatge, qui havien senyoria d'aquella illa més havia de mil anys» (fets de 1287, NCI, § 172, Casac. v, 42.20).

Antigament es troba dit de certs enginys aplicats a les armes i a l'art de la guerra: «qualsevulla cavaller --- ha de fer les armes, sens tela, lo armès sens guarda neguna, ni tarja ni scut, ne vayre scut; e la lança o lances sien de xvii palms, sens *roda* ni altra maestria e a ferros esmolats», JoMartorell (Ag. I, 199); «ab darts y ses ances y esgatradores / --- / y bons gualandarts, baslarts, podadores, / broquers de set *rodes* y grans pavesines / ---», *Brama dels Llauradors,* 60

v. 125; «que s'facen mur dels cavalls ligant la un ab altre, axò és que tinguen la cara envers los enemics, e les anques envers lurs senyors, e los combatents pocs que facen *roda* detràs la *roda* dels cavalls», Eiximenis (*Dotzèn*, § 281): era doncs una disposició de les tropes, potser defensiva, en què es posarien en forma de disc oferint resistència massissa.

Un grup de frases antigues relacionades en part amb això últim, i potser també amb la *roda de la fortuna* que Muntaner aplica a la fortuna de mar, ens mostren *roda* en combinació amb els verbs *estar* o *metre*, i generalment en relació amb la mar. Un altre d'Eiximenis sembla un ús figurat del *fer roda* militar, que ens ha documentat ell mateix, amb un sentit figurat de 'pendre una posició defensiva': «com --- haguessen sopat cascú d'una gallina, e fossen ja mig embriacs del bon vi que havien begut en còpia --- requirient los derrers als primers de pagar, e ls primers als derrers, e cascus se escussasen que no havien reebut los dits diners, l'ostaler, qui véu que ells *se metien en roda*, pres un bastó e bat-los poderosament ---», *Terç* (NCI III, 284 3).¹

Quant al mar, *estar en roda* es deia de les naus que no s'allunyaven d'un cert paratge, podia ser per falta de vent. «fem vela, estiguem tota aquella nit en *roda*, e érem pus de 40 milles fora ---», però també pot ser *anar en roda* per un vent impetuós que priva les naus d'avançar cap a llur rumb: «estigueren a arbre sec; e d'aquel vent a la Proença féu mala mar, e nuyl hom 50 en la galea --- no parlava --- e estaven tuyt suau; e *anaven los lenys en roda*», Jaume I (§§ 484, 57 = Ag, pp. 474, 94).

D'altra banda, però, la cosa pot ser voluntària, p. ex. un estol que espera moment propici per a una maniobra bèllica: «en la mar de Cap de Creus, de dia *estarem* a fora en mar, *en roda*, e la nit acostar-nos-hem»; tornant de Sicília a Cat. el comboi de Pere el Gran passa davant el port africà d'Alcoll: «e la gent d'Alcoll --- exiren a la marian ab llurs armes, e les galees *estegren en roda* ab les senyeres levades; e lo senyor rei, son cos, muntà en lo lleny e dix --- Acostem-nos en terra, e portats escuts davant, que yo vull parlar ab ells»; passatges que ens permeten de comprendre, millor que no fa la nota de Casac., un altre passatge del mateix Muntaner.

Quan el rei prepara el primer desembarc a la punta de Calàbria, exposat el pla al rei, acaben els almo-gàvers: «senyats-nos e ns beneïts, e leixats-nos anar; e fets tocar la trompeta, e digats a l'almirall tot lo fet, e que *meta* dos lenys, armats, *en roda*, en guisa que lenga aquells no pusquen haver» (*Cròn*, §§ 129, 85, 70; Casac. iv, 33 27; II, 54.3, 15 21): no és, doncs, precisament 'estar de vigilància' com diu la nota, sinó simplement 'anant amunt i avall' davant la costa, *rodant* d'ací d'allà sense parar-se, que amb això ja privaven que passés cap espia enemig. De tota manera és versemblant que d'aquest *estar en roda* nàutic, vingui la locució moderna *estar en roda* 'estar indecis', *posar en roda* (algú) 'posar-lo en situació indecisa, en dubte' («poner en berlina», *DAG*); «eren tants altres esculls